

УДК 94 (510.2+519+595)

Анастасія Іпатенко

РОЗВИТОК НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ДЕРЖАВ АЗІЇ У ХХІ ст.

Автор, досліджуючи місце та роль «азійських тигрів» у регіональних відносинах міжнародної системи, мав на меті проаналізувати, як різні регіональні економічні траєкторії, позиції ключових регіональних гравців, демографічні тенденції, а також наявні економічні показники ключових азійських ринків, насамперед Південної Кореї, Сінгапуру, Тайваню та Гонконгу, можуть зумовити перспективи довгострокового зростання зазначених країн.

Дані високорозвинені країни та території Східної Азії часто розглядаються як економічний барометр для регіональних і світових фінансових проблем, перш за все, через високу взаємозалежність цих економік від стану міжнародної торгівлі. Дослідження подальших перспектив розвитку «тигрів» набуває актуальності, адже Азіатсько-Тихоокеанський регіон сьогодні розглядається як джерело динамічних змін геополітичних реалій і стану світової економічної системи.

Серед проблем в економічному розвитку означених країн найбільш серйозною та такою, що вимагає постійної уваги, за визначенням експертів, відзначають значну залежність багатьох країн від іноземного капіталу. Використання кредитів міжнародних фінансових структур, як правило, спричиняє зростання імпорту, що містить загрозу погіршення платіжного балансу країни. Велика зовнішня заборгованість окремих нових індустриальних також постає суттєвою проблемою для них [1].

У нових індустриальних країнах Східної Азії зовнішній борг у розрахунку на душу населення становить у середньому 300 дол. США. Слід мати на увазі, що зовнішня заборгованість може помітно зростати у результаті кризових явищ у світовій економіці: так експортно-орієнтовані економіки «тигрів», які бенефіціювали від споживання США їх товарами та послугами, значно постраждали від фінансової кризи 2007-2008 рр. і до четвертого кварталу 2008 р. ВВП усіх чотирьох країн знизилось у сере-

дньому приблизно на 15%, а експорт скоротився на 50% (у відсотках за рік) [2].

Означені проблеми потребують постійної уваги, оскільки нехтування їх може завдати великої шкоди економічному розвитку нових індустриальних країн. Проте, сказане зовсім не означає, що їх економічна модель неефективна. Реалізація потенційних можливостей економічної моделі кожної окремої країни у значній мірі залежить від характеру економічної системи.

Постає питання про те, чи зможуть «азійські тигри» зберегти економічний успіх і у майбутньому, попри регіональні дестабілізуючі фактори й економічні кризи.

Згідно результатів фінансово-економічних досліджень Міжнародного валютного фонду, чотири «тигри» завершили наздоганяючу фазу розвитку, та посіли місце серед світових економічних лідерів [3].

Не дивлячись на те, що Світовому банку надають ключового значення у появі «економічних тигрів», пов'язаній з підтримкою експортно-орієнтованих режимів, ґрунтовний аналіз підтверджує роль державного регулювання економіки, впровадження низького рівня податків і місце соціальних факторів у формуванні неоліберальної політики. Світовий Банк також визнає переваги політики жорсткого регулювання фінансового сектору, методом накладання державою відсоткових ставок за кредитами для окремих галузей експорту, а також низький рівень державних витрат як рушійної сили індустриалізації. У результаті, зазначені держави мали досвід високого темпу економічного зростання протягом довготривалого періоду часу. Виокремлюють також інші важливі фактори, такі як масштабні державні інвестиції в освіту.

Окрім того, Південна Корея, Сінгапур, Тайвань і Гонконг входять до списку двадцяти п'яти країн з найбільш високими темпами зростання; частка регіону у світовому господарстві є великою.

До 2036 р. частка країн, що зараз стрімко розвиваються, у світовому ВВП переви-

щить їх частку у загальній чисельності населення. У цих країнах значну частину населення становитимуть молоді високоосвічені люди зі зростаючою купівельною спроможністю: у дев'яти зі згаданих країн дохід на душу населення збільшиться у наступний 25 років як мінімум у 5 разів [4].

Окремі прогнози припускають, що ВВП на душу населення у містах-державих Гонконзі та Сінгапурі досягатиме приблизних рівнів, відповідно, 117% та 107% від ВВП США на душу населення у 2025 р.; Тайвань і Корея також наближуватимуться до даних показників [5].

У свою чергу прогноз ВВП на наступні 25 років також свідчить про феноменальні перспективи розвитку швидкозростаючих ринків. Очікується, що дев'ять з цих країн протягом наступних 25 років будуть зростати у темпі не нижчому за 5% на рік. Для порівняння: річні темпи зростання Японії та Німеччини складуть менше 1,5% [6].

Таким чином, Азія продовжуватиме економічну трансформацію, що триває останні 200 років. Так, у 1820 р., на початку індустріальної епохи, ВВП Азії складало близько 58% світового. Ця частка різко впала протягом наступного століття, до 27% у 1920 р., й у подальшому – до 19% у 1950 р., враховуючи, що населення Азії становило 60% світового населення на той час. Тож, якщо дані прогнози є достатньо вірними, то частка Азії у світовому ВВП до 2025 р. збільшиться з 19% до 57%.

На сьогоднішній день у регіоні зростають загальні показники рівнів заощаджень, характерною є висока якість робочої сили як результат впроваджуваних протягом останніх 25-30 рр. істотних реформ та інвестицій у сфері освіти. Більшість урядів продовжує впроваджувати політику вільного ринку. Регіональні гравці активно застосовують підписання двосторонніх угод про вільну торгівлю, знижуючи торговельні бар'єри. Потужніші економіки, як правило, частіше укладають міжрегіональні угоди про вільну торгівлю, що є однією з характерних ознак зовнішньої торговельно-економічної динаміки Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Такі торговельні угоди можуть розглядатись як складова експортних стратегій лідерів регіону, проте

окремі дослідження вказують, що провідні експортери регіону (Китай, Таїланд, Південна Корея) стають ключовими імпортерами.

Очевидно, що КНР відіграватиме вирішальну роль у прогнозах щодо подальшого становлення регіональних позицій «тигрів», як новітня регіональна держава, основний актор регіональних економічних відносин в Азії, у ролі як найпотужнішого регіонального експортера, так і швидко зростаючого джерела попиту на експорт з високорозвинених країн Азії.

Для менш розвинених країн Азії прогнозують менш швидкі темпи зростання протягом наступного десятиліття. У торговельних відносинах Індонезії з КНР, Таїландом і Південною Кореєю передбачають зростання з річними темпами понад 13%. Експорт до зазначених країн, згідно з прогнозами, зросте у річних темпах більш ніж на 15%. Для розвинених економік Тайваню, Сінгапуру, Гонконгу та Малайзії очікують відносно нижчі темпи зростання експорту, у порівнянні з Китаєм і В'єтнамом.

Логічно припустити, що у найближчому майбутньому глобальна ІТ індустрія також все більше залежатиме від азійських ринків. Істотними у країнах Азії є досягнення у галузі онлайн-освіти, де Південна Корея виступає провідною країною, стимульованою зростаючою індустрією високих технологій і світовим лідерством у поширеності доступу до мережі Інтернет [77].

Тож, «азійські тигри» першої хвилі у даний час роблять акцент на розвитку нових технологій, наукоємного виробництва та нематеріальної сфери.

За останнє десятиліття Азія вже стала «майстернею» світу, – протягом наступних 10 років у регіоні очікується швидке зростання споживчого ринку, а також збільшення чисельності середнього класу серед населення. Внутрішній попит приходить на зміну експорту як ключовому фактору економічного зростання країн з економікою, що швидко зростає. По мірі зниження побоювань перегріву економіки, уряди деяких країн втілюють заходи для відновлення економічного зростання.

Очікується, що посилення фокусу на задоволення внутрішнього попиту підвищить

зацікавленість транснаціональних компаній, які базуються в країнах, що швидко розвиваються, в отриманні нових технологій за рахунок злиттів і поглинань корпорацій. Прогноз свідчить про активізацію на європейському ринку угод, ініційованих національними та регіональними компаніями з Азії й інших регіонів, які володіють значними вільними коштами та зацікавлені в отриманні знань і технологій, що підвищують їх конкурентоспроможність відносно компаній західних країн.

Зазначений тренд вже проявився у сталеливарній промисловості, виробництві обчислювальної техніки, автомобілебудуванні та чистих технологіях. Прогнозується його поширення на галузі, в яких імовірний стрімкий розвиток внутрішнього попиту, наприклад, у фармацевтичній промисловості [8].

У загальній перспективі, очікується сповільнення темпів зростання чисельності населення Азії та стабілізація цих показників у Східній і Південно-Східній Азії. Тим не менш, протягом наступних 30 років його приріст у регіоні становитиме 1 млрд. Більш істотних змін набуватиме вікова структура регіону.

До країн, що мають найшвидші темпи старіння населення відносять Південну Корею та Сінгапур, де відсоткове співвідношення літнього населення, віком старшим за 65 років порівняно з населенням працездатного віку від 15 до 64 років, до 2050 р. коливатиметься у межах 58-70%. Для Сінгапуру, наприклад, це означає, що коефіцієнт демографічного навантаження збільшиться у 4 рази, від 14% до 58%, менш ніж за два покоління. Приймаючи дані прогнози за достовірні, до 2050 р. зазначені країни матимуть більш високий рівень демографічного старіння, ніж загальний рівень в Європі [9].

З урахуванням сказаного можна визначити загальні перспективи нових індустріаль-

них країн. Згадані країни мають всі можливості для розширення взаємодії з зовнішніми ринками та подальшого зміцнення своїх позицій у світовій економіці. Проте нові індустріальні країни не застраховані від економічних потрясінь, – міцність їх позицій у значній мірі залежатиме від співробітництва з КНР та загального стану світової економіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мочерный С.В. Современная экономическая система и тенденции ее развития в начале третьего тысячелетия / С.В. Мочерный, В.Н. Некрасов, В.Н. Овчинников, В.Н. Секретарюк // М.: Приор, 2000. – С.334-348.
2. Мочерный С.В. Сучасні економічні системи / С.В. Мочерний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slv.com.ua/books/50.html>
3. Troubled tigers: Asia needs a new engine of growth // The Economist (Hong kong). – 2009. – January, 29.
4. Beyond Asia: new patterns of trade // Ernst & Young, 2012. – November, 28 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Beyond_Asia:_new_patterns_of_trade_in_Asia-Pacific/\\$FILE/Beyond%20Asia%20-%20new%20patterns%20of%20trade.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Beyond_Asia:_new_patterns_of_trade_in_Asia-Pacific/$FILE/Beyond%20Asia%20-%20new%20patterns%20of%20trade.pdf)
5. Економічне зростання країн з економікою, що швидко розвивається, сповільниться, однак незбаром очікується його швидке відновлення // Ернст энд Янг, 2012. – 25 жовтня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ey.com/UA/uk/Newsroom/News-releases/Press-release--2012-10-25>
6. Global growth generators: moving beyond «emerging markets» and BRIC // Global Economics View, 2011. – February, 21. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.willembuiter.com/Citi20.pdf>
7. 8 countries leading the way in online education // 2012, June 28. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://monitor.icef.com/2012/06/8-countries-leading-the-way-in-online-education/>
8. Beyond Asia: new patterns of trade...
9. What happened to the Asian Tigers? // Project M. - April, 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://projectm-online.com/new-perspectives/markets/conference-call-what-happened-to-the-asian-tigers>

Анастасія Іпатенко *Розвиток нових індустріальних держав Азії у XXI ст.*

У статті висвітлюється сучасний стан і тенденції розвитку провідних азійських держав, які у майбутньому стануть основою азійської економіки. Автор доводить, що при сучасних тенденціях, нові індустріальні держави Азії перетворюються на провідні економіки регіону. При цьому не оминає автор і подальших проблем, які виникатимуть при активному економічному розвитку.

Ключові слова: Азія, економічний розвиток, азійські тигри, нові індустріальні держави

Анастасия Ипатенко *Развитие новых индустриальных государств Азии в XXI веке*

В статье освещается современное состояние и тенденции развития ведущих азиатских государств, в будущем станут основой азиатской экономики. Автор доказывает, что при современных тенденциях, новые индустриальные государства Азии преобразуются на ведущие экономики региона. При этом не обходит автор и дальнейших проблем, которые могут возникнуть при активном экономическом развитии.

Ключевые слова: *Азия, экономическое развитие, азиатские тигры, новые индустриальные государства*

Anastasia Ipatenko *Development of newly industrialized countries of Asia in the twentieth century.*

The article describes the current status and trends in leading Asian countries, which in the future will be the basis of the Asian economy. The author argues that under current trends, the newly industrialized Asian States become the leading economy in the region. It does not bypass the author and further problems that occur with active economic development.

Keywords: *Asia, economic development, Asian tigers, new industrial countries*

Рецензенти:

Шкляж Й.М., д.і.н., професор

Тригуб О.П., д.і.н., доцент

Надійшла до редакції 16.12.2012 р.